

despelare haltar i Finland. Finländska döva som velat bli skådespelare har tidigare sökt sig till Stockholms dramatiska högskola som utbildar också döva scenkonstnärer. Teaterhögskolan i Finland tog i fjol emot sin första döva studerande.

Teater Totti grundades 1987 och firar i höst sitt 30-årsjubileum. Jubileumspjäsen handlar om Carl Oskar Malm, vägvisare och pionjär vad gäller finländska döva.

Carl Oskar Malm (1826–1863) var finlandssvensk, döv från födseln och kompis med Johan Ludvig Runeberg. Efter avslutad skolgång i Manillaskolan i Stockholm återvände Malm till Finland och grundade dövskolorna i Borgå (1846) och Åbo (1860).

– Carl Oskar Malm personifierar det finlandssvenska och finska teckenspråkets historia och han påverkade attityden gentemot döva, säger Marita S. Barber.

Pjäsen heter *Profilen bland stjärnorna* och har premiär i Helsingfors den 11 oktober. Föreställningen kommer att turnera till åtminstone Lahtis och Åbo.

Bernardas hus gästspelar på Korjaamo 1 och 2 september. Föreställningen ges på internationellt teckenspråk men kan också ses av de som kan höra. Pjäsen hushållerska fungerar som berättare, på svenska, och föreställningen är dessutom textad till finska.

ANNIKA HÅLLSTEN
annika.hallsten@ksfmedia.fi

Distans och intimitet i irländsk Tjechovtolkning

Teaterrecension

● Helsingfors festspel

Dead Centre: Chekhovs first play
Manus: Anton Tjechov, Ben Kidd och Bush Moukarzel.

Regi: Ben Kidd, Bush Moukarzel.
Scenografi: Andrew Clancy, effekter: Grace O'Hara, ljusdesign: Stephen Dodd, ljuddesign: Jimmy Eadie, Kevin Gleeson, koreografi: Liv O'Donoghue. På scenen: Clara Simpson, Breffni Holohan, Kelly Campbell, Liam Carney, Andrew Bennett, Dylan Tighe.
Föreställning på Nationalteaterns stora scen 19.8.

I Dead Centres Tjechovtolkning finns regissören hela tiden med i publikens öron.

Kärt barn har många namn och betraktas ofta med mild överseende. Så också Anton Tjechovs (1860–1904) första, ofullbordade pjäs: *Platonov, Vildhonung, Faderlöshet*. Tjechov skrev stycket när han var 18-19 år.

I den irländska teatergruppen Dead Centres uppsättning på Helsingfors festspel får publiken höra regissören Bush Moukarzels kommentarer till pjäsen i hörlurar genom hela föreställningen. Enligt egen utsaga beror det på att Dead Centre efter sin uppsättning för ett år sen kom underfund med att

LIKVÄRDIGA SKÅDEPELARE. Clara Simpson, Liam Carney och Breffni Holohan i Dead Centres uppsättning av Tjechovs ofullbordade ungdomspjäsa Platonov. FOTO: PRESSBILD

det finns brister i Tjechovs manus som man på det här sättet vill reparera.

Huvudpersonen Platonov är en lärare på landsbygden som mot egen vilja blir förförd av sina kvinnliga elever. Han har ingen förbeild, och han kan inte heller vara en. Därför avvisas han från scenen. Platonovs och regissörernas undersökning i familjebandens samhälleliga, ekonomiska och känslomässiga samband går som en röd tråd genom föreställningen, men främst via bipersonernas repliker.

När man i Klockriketeaterns uppsättning av *Morbror Vanja* för några år sen kunde se regissören

Andriy Zholdak väsa instruktioner till skådespelarna på scen, får man här höra Moukarzel tala direkt till oss. När till exempel läkaren Porfirij Semjonovij (Liam Carney) tänder sin första cigarett, förklarar regissören att det kommer att rökas mycket i kväll. Rökningens skadliga effekter var inte kända på Tjechovs tid.

När husets värdinna Anna Petrovna (Clara Simpson) trött lutar huvudet mot bordet och viftar bort en mygga, hör vi dess envisa surr direkt i våra öron. Någonstans utanför villan sjunger fåglarna. Replikerna, sådana de uttalas på scen, blir lite avlägsna och förfrämligade.

Många paradoxer

Dead Centres drygt en timme långa föreställning *Chekhovs first play* utmärker sig genom de många paradoxer gruppen lyckas prestera på kort tid. Samtidigt som Andrew Clancys scenbild är utpräglat tvådimensionell och liksom "platt", konventionell och traditionell, finns här en motsättning och spänning mellan regissörens kommentarer och skådespelarnas repliker. Bakom alltsammans finns den historiska och biografiska bakgrunden till Tjechov och hans pjäser. Mycket av det ynglingen planterar ut, kommer att fullbordas senare: ledan och hållningslösheten, längtan ut, viljan att uppmärksamma och stöda kvinnan, läkarens kall.

Dead Centre har valt att först avlägsna huvudrollen Platonov, sedan ta in honom på ett lite gåtfullt sätt ur publiken. Greppet förstärker den effekt regissörens framträdande roll har, alla skådespelarprestationer blir likvärdiga, i samklang med den tvådimensionella scenbild. Det är svårt att hålla distans till Moukarzel och hans roade och roande kommentarer, och egentligen borde man se den här uppsättningen två gånger, en gång med hörlurar och en gång utan.

BARBRO ENCKELL-GRIMM

Minna Canths liv blir manisk musik

Blott kvinnliga tonsättare spelades vid den andra Kokonainen-festivalen i Tavastehus. Särskilt fin var Cecilia Damströms uruppförda pianokvintett med bilder ur Minna Canths liv.

Konsertrecension

● KAMMARMUSIK

Kvinnans öde
Kokonainen-festivalens avslutningskonsert i Janakkala kyrka 20.8. Terttu Iso-Oja, sopran; Minna Kangas, Linda Suolahti, Anna Husgafvel och Maija Wesslund, violon; Mari Viluksela och Hanna Pakkala, altviolon; Sara Viluksela och Anni Kallioniemi, cello; Niilo Myllynen, kontrabas; Matias Häkkinen, cembalo; Tiina Karakorpi, piano. Korsun, Meda, Seppälä, Vivaldi, Damström.
Krafterna bakom Kokonainen-festivalen vill lyfta fram både historiska och nutida kvinnliga tonsättare. Under festivalens andra upplaga, som gick av stapeln i Tavastehus i torsdags, passade man bland annat på att hylla Helvi Leiviskä, född för 115 år sedan.
Avslutningskonserten i den vackert belägna stenkyrkan i Janakka-

la innehöll både nytt och gammalt: stycken av Anna Korsun (f. 1986) och Matilda Seppälä (f. 1993) varvades med Bianca Maria Medas (ca 1665–1700) och Antonio Vivaldis (1678–1741) barocktoner. Kvällen avslutades med uruppförandet av Cecilia Damströms (f. 1988) pianokvintett.

Den omedelbara övergången från Korsuns avantgardistiska *Song of a Fish* för solosopran till Medas motett *Cari Musici* för sopran, stråkar och cembalo var en snillrik och stimulerande idé. Terttu Iso-Ojas tolkningar var uttrycksfulla och röstens strålande, men jag hade önskat ett mer kontrollerat vibrato i motetten.

Ukrainskfödda Korsuns pianokvintett *Istosiasie* imponerade med ett apokalyptiskt klangfält där små förändringar fick stor betydelse. Seppäläs *Itus* för soloviolon, spelad av Maija Wesslund, var som en dynamisk kedja av olika violinistiska texturer och gester.

FÖR FÖRSTA GÅNGEN. Kokonainen-festivalens konstnärliga ledare Linda Suolahti ledde uruppförandet av Cecilia Damströms verk. I bakgrunden Anna Husgafvel. FOTO: CECILIA DAMSTRÖM

Musikerna gjorde genomgående väl ifrån sig, och atmosfären var samtidigt avslappnad och engagerad – en egenskap som präglar de mindre festivalerna. Vivaldis konserter för fyra violiner (F-dur) och två violiner (g-moll) fick klangfulla och fartyllta tolkningar med erfarna violinisten Minna Kangas i spetsen.

Beställningsverket *Minna – Kuvia Minna Canthin elämästä* (Bilder ur Minna Canths liv) är Cecilia Damströms första pianokvintett. Det 25

minuter långa verket består av fyra satser (*Begynnelsen, Upphållet, Viljan, Minnet*) som inspirerats av skeden i författaren och jämlikhetskampen Canths (1844–1897) liv.

Utgångspunkten har varit fruktbar och musiken är både inspirerad och inspirerande, men kanske skuldet det inte ha varit nödvändigt att understryka de programmatiska sambanden mellan musiken och biografien. En abstrakt distans lämnar mer utrymme för åhörarnas fantasi.

I alla fall kom Canths viljestyrka tydligt fram i den starka och nästan maniskt energiska musiken. Damström kan även skapa kontraster, som i den fina andra satsen där stråkarna spelade fragila melodier mot pianots låga toner. Verket är inte heller utan humor: tredje satsens sordinerade perpetuum mobile-textur förde mungiporna uppåt.

Stråkarna behandlas mest som en homogen grupp, med violinsolot i slutet som ett vackert undantag, och den mångsidiga pianostämman innehåller även toner som spelas direkt på pianots strängar. Dessutom sjöng musikererna som en änglakör och visslade flerstämmigt (en fördomlig prestation). Det där med vislandet var speciellt fyndigt, som en emanciperad gest: tack Minna, vi kan vissa obekymrat!

Pianokvintetten är första delen i Damströms trilogi *Naisen kohtalo* (Kvinnans öde). De övriga två delarna, som kommer att handla om Aino Sibelius och Helene Schjerfvel, uruppförs under Kokonainen-festivalen 2018 och 2019. Ett fint exempel på långsiktig planering!

ANNA PULKKIS